

Homeras

Odisėja

Vertė Jeronimas Ralys

XIX giesmės fragmentas

Odisėjo ir Penelopės pasikalbėjimas

„Aš dabar noriu, keleivi, patikrint, ar tu iš tikrųjų
Vaišiniai manąjį vyrą ir jo kareivius narsinguosius
Rūmuose brolio karaliaus, kaip tu man dabar čia kalbėjai.
Tai pasakyki dabar, kokį rūbą jis tuokart dėvėjo,
Kaip jis atrodė patsai ir draugai, kur su juo atkeliavo?“

Jai atsakydamas, tarė šviesus Odisėjas gudrusis:
„Man tai sunkoka dabar tau atsakymą šitokį duoti.
Dvidešimt metų jau bus nuo to laiko, kai vyras tavasis
Buvo pas mus atkeliavęs ir greit išvažiavo nuo mūsų.
Bet nors ir taip, aš galiu dar šį tą pasakyti, truputį
Atmenu šitą dalyką. Skaistus Odisėjas, mūs svečias,
Puikų dvikartį apsiaustą, vilnonį, spalvos purpurinės
Buvo tada apsilvilkęs, apsiaustas tas susegtas buvo
Aukso gražiausia sagtim su dvigalviais kabliukais. Sagty gi
Buvo paveikslas šunies, nusitvėrusio priekinėm kojom
Jauną briedelį. Kaip gyvas virpėjo briedelis, o šuo tas
Baisiai žiūrėjo, visi mes stebėjomės, kaip tai, auksiniai
Jiedu abu būdami,— šuo taip smarkiai žiūrėjo, briedelis
Vargšas drebėjo, ištrūkti norėdamas, kojomis spardės.
Marškinius jojo šviesius aš mačiau: pasiūti jie iš drobės
Buvo ploniausios, kaip sauso svogūno lukštelis, ir tokie
Buvo minkšti ir žėrėjo kaip saulė. Stebėjosi mūsų
Moterys, šitokią drobę matydamos. Žinomas daiktas,
Aš taip sakau, o tikrai negaliu aš žinot, ar turėjo
Tokius rūbus Odisėjas namie, prieš išplaukdamas Trojon,
Ar iš draugų pakeliui kas, beplaukiant laivu, buvo davęs,
Ar kur svečiuos jisai dovaną gavo, žmonių Odisėjas
Daugel pažino ir mylimas buvo. Mažai kas achajų
Tarpe su juo susilygint galėtų. Aš pats jam į kelią
Kardą varinį ir purpuro dažo apsiaustą dvikartį,
Marškinius plonus daviau ir su garbe iš mūsų išleidau,
Pats palydėjęs į uostą, kur gražūs laivai jo stovėjo.
Sekė su juo ten skelbikas, už jį trupučiuką senesnis.
Jį aprašyti galėčiau, kaip man jis atrodė: kuprotas,
Veido tamsaus, o plaukais garbiniuotais, vardu Euribatas.
Jį Odisėjas mylėjo ir gerbė daugiau už ką kitą
Savo draugų, nes jį laikė už vyrą protingą ir teisų.“

Taip jis kalbėjo, o ji vėl pradėjo baisiausiai raudoti,
Nes Odisėjas teisingai visus jai čia ženklus pasakė.
Vėl atsigavusi širdį graudingojo verksmo paguoda,
Ji su juo kalbą pradėjo iš naujo ir tarė jam šitaip:
„Tėve kelevi, lig šiolei tavęs aš, kaip vargšo, gailėjau,
Bet jau dabar čia tarp mūsų tu mylims ir gerbiamas būsi.
Jam tuos rūbus, kur sakei tu, pati aš, iš skrynios išėmus,
Dailiai sudėjau ir sagtį tą šviesią pridėjau. Jo gyvo
Nebesulauksiu daugiau aš sugrįžtant namo į tėvynę.
Mūsų nelaimėi tuomet Odisėjas laivu riestanosiu
Išplaukė sau į prakeiktąją Troją — težūva jos vardas!“

Jai atsakydamas, tarė šviesus Odisėjas gudrusis:
„Žmona doroji Laerto sūnaus, Odisėjo garbingo!
Veido gražaus negadinki sau ašarom tu ir nekrimski
Savo širdies dėlei vyro. Tavęs čia negalima peikti.
Pats numanau, kad negali neverkti žmona, kai netenka
Vyro, kurį ji mylėjo, kuriam ir vaikus ji pagimdė.
Tokio dar vyro, kuris kaip dievaitis gražus, sako, buvęs.
Verkti paliauki vienok ir dėmėkis, ką tau pasakysiu,
Tikrą teisybę sakysiu, tavęs suvedžiot nenorėdams.
Aš neseniai dar girdėjau, kad grįš Odisėjas. Tai buvo
Žemėj tesprotų turtingų. Tebesąs jis gyvas, pririnkęs
Turto daugybę brangiausio, visokiuos kraštuos apsilankęs.
Tik jau draugų mylimųjų neturi nė vieno: neteko
Jų jis visų, o ir savojo tvirtojo laivo. Beplaukiant
Jūra tamsiėja pro salą Trinakijos, Dzeusą aukščiausią
Taipgi ir Heliją šviesų užrūstino: jaučius šventuosius
Saulės dievaičio draugai jo papiovė išalkę sau maistui.
Taigi visi bangose jie ir žuvo nerimstančios jūros.
Pats jis, įkibęs į laivo suskaldyto stiebą, paliko
Gyvas ir išmestas vėjo į pakraštį žemės fajakų.
Šitie fajakai yra amžinųjų dievų giminaičiai. Sudėjo
Daug dovanų nuo savęs jam, parvežti sutiko jį patį
Jojo tėvynėn be jokio pavojaus per jūrą, ir būtų
Besąs seniai Odisėjas namie jau, bet jam pasirodė,
Viską apsvarsčius, naudinga žemes aplankyti aplinkui
Ir pasirinkt dovanų. Gal labiau už visus Odisėjas
Žmones trumpamžius ant žemės naudos savo moka žiūrėti.
Taip man pasakęs yra tai Feidonas, tesprotų karalius.
Rūmuose savo Feidonas, dievams nuliejimą padaręs,
Priesaiką tvirtą man davė, kad laivas jam parengtas esąs
Ir parinkti palydovai, kurie jį parveš į tėvynę.
Jis mane pirmą išleido, nes laivas toksai pasitaikė,
Kurs pasisakė keliausiąs į Dulichioną kvietingą.
Man jis ir turtą jo rodė ten, kiek Odisėjas pririnkęs.

Lig dešimtosios kartos Odisėjo vaikams, bus tais turtais
Kuo pasidžiaugti — tai tiek laikinai ten jo buvo sudėta.
Pats Odisėjas, man sakė, išvykęs tuotarp į Dodonę
Ten atsiklaust pranašystės to ažuolo švento paunksnėj,
Kaip geriau būtų po ilgo taip laiko tėvynėn sugrįžti,
Savo Itakėn brangion, ar viešai, ar slapta — patyliukais.
Toku būdu jisai sveikas yra ir sugrįš jau čia greitai.
Nebe ilgai atitolęs jis bus nuo draugų ir tėvynės.
Priesaiką tau galiu duoti vardu aš perkūnvaldžio Dzeuso,
Tarpe dievų jis aukščiausias visų jų valdovas.
Priesaiką duodu vardan Odisėjo beydžio, nes, jojo
Židinį aš čia aplankęs, radau varguose sau pagalbą.
Visa, ką aš čia kalbu, išsipildyti turi tikriausiai.
Metų nelaukęs, sugrįš Odisėjas tėvynėn savojon,
Mėnesis dar nepraeis, o jisai jau namie pasirodys."

Jam atsakydama, tarė protingoji Penelopėja:

„O, kad, mielasis keleivi, šie žodžiai tavieji įvyktų!
Tuokart tai tu nuo manęs susilauktum parodymo tikro
Mano malonės ir mano gilios padėkos begalinės,
Taip jog ne vienas išgirdęs tave palaikytų laimingu.
Man gi ne taip pranašauja širdis sopulinga krūtinėj:
Nei Odisėjas begriš, nei tavęs mes išsiųst begalėsime.
Rūmuose žmonės čionai viešpatauja visai nepanašūs
Į Odisėją: keleivį tasai visada pavaišino
Ir, dovanų jam pridėjęs, lydėjo. Tarnaitės, klausykit!
Šitą keleivį jūs turit išmaudyti ir jį paguldyti
Lovoj, paklojusios patalą minkštą, ir antklodę šiltą
Duokite jam, kad galėtų šiltai jis miegoti, belaukdams
Dangišką Aušrą ateinant į sostą raudonąjį savo.
Rytą anksti jūs išmaudykit jį ir alyvom įtrinkit
Taip, kad galėtų jisai su svečiais ir su mūs Telemachu
Sėsti kartu prie skobnių. Ir sakau — tas žmogus nelaimingas,
Kas jį užgaus: tam čia vietos nebus, nors labiausiai jis pyktų.
Pats tu, keleivi, kitaip negalėtum manyti, kad aš kuo
Moterų tarpe kitų prakilnesnė protu ar šviesybe,
Jeigu tave aš nešvarų, apdriskusį leisčiau prie skobnio
Salėje sėst prie svečių: neilgai juk žmogus tegyvena.
Kas čia beširdis gyvena ir niekam širdies neparodo,
Žmonės to gyvo nekenčia ir geidžia jam bloga, ir keikia.
Mirus gi jam neatleidžia kaltybių ir keikt nesiliauja.
Tas, kas yr doras ir stengias dorybę branginti pasauly —
Užsipelnytą jo garsą plačiausiai pasauly paskelbia
Lūpos praėivių, jo vardą su pagarba taria ne vienas.”